

POTPORA PODUZETNIŠTVU U REPUBLICI HRVATSKOJ

Čupeljić, Frane

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split / Sveučilište u Splitu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:228:023328>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-06**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University Department of Professional Studies](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
SVEUČILIŠNI ODJEL ZA STRUČNE STUDIJE

Preddiplomski stručni studij Trgovinsko poslovanje

FRANE ČUPELJIĆ

ZAVRŠNI RAD

POTPORA PODUZETNIŠTVU U REPUBLICI
HRVATSKOJ

Split, rujan 2021.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
SVEUČILIŠNI ODJEL ZA STRUČNE STUDIJE

Preddiplomski stručni studij Trgovinsko poslovanje

Predmet: Poduzetništvo

ZAVRŠNI RAD

Kandidat: Frane Čupeljić

Naslov rada: Potpora poduzetništvu u Republici Hrvatskoj

Mentor: mr. sc. Ivona Jukić

Split, rujan 2021.

SADRŽAJ

SAŽETAK / SUMMARY	1
1. UVOD	2
1.1. PREDMET I CILJ RADA	2
1.2. METODE ISTRAŽIVANJA I IZVORI PODATAKA	2
1.3. STRUKTURA RADA	2
2. PODUZETNIŠTVO	3
2.1. POVIJESNI RAZVOJ	4
2.2. PODUZETNIK	7
2.3. PODUZETNIČKO OKRUŽENJE	8
2.3.1. Ekonomsko okruženje.	9
2.3.2. Pravno okruženje.	11
2.3.3. Političko okruženje.	11
2.3.4. Tehničko-tehnološko okruženje.	12
2.3.5. Marketinško okruženje.....	12
2.3.6. Kulturno okruženje.	13
2.4. PODUZETNIČKI POTHVAT	14
3. PODUZETNIŠTVO U REPUBLICI HRVATSKOJ	16
3.1. ZAKONSKI OKVIR MALOG I SREDNJEG PODUZETNIŠTVA	17
3.2. PODUZETNIČKA INFRASTRUKTURA	18
3.2.1. Jedinствени registar poduzetničke infrastrukture.	19
3.2.2. Poduzetničke zone.	20
4. POTPORA PODUZETNIŠTVU U REPUBLICI HRVATSKOJ	21
4.1. PODUZETNIČKE POTPORNE INSTITUCIJE.....	22
4.2. GOSPODARSKE INSTITUCIJE ZA FINANCIJSKU POTPORU PODUZETNIŠTVU	23
4.3. PROGRAMI I POTICAJNE MJERE ZA PODUZETNIKE.....	28

4.4. PODUZETNIČKI KONTEKST EU I EU FONDOVI.....	31
5. PODUZETNIŠTVO U RH U VRIJEME PANDEMIJE COVID-a	34
5.1. POTPORE PODUZETNIŠTVU U VRIJEME PANDEMIJE COVID-a.....	35
6. ZAKLJUČAK	37
POPIS LITERATURE	38
POPIS SLIKA	40

SAŽETAK

Naslov: Potpora poduzetništvu u Republici Hrvatskoj

Tema ovog diplomskog rada je potpora poduzetništvu u Republici Hrvatskoj. Poduzetništvo na najjednostavniji način možemo definirati kao gospodarske aktivnosti pojedinca ili skupine ljudi koji koriste neku ideju, te ulažu kapital u njezinu provedbu i preuzimajući rizik, stvaraju proizvod ili uslugu od čijeg se plasmana na tržište očekuju dobit. Inače možemo reći da je staro gotovo koliko i ljudski rod. Rad je koncipiran u šest poglavlja uključujući uvodni dio i zaključak, no u osnovi je podjeljen na prvi i drugi dio. U prvom djelu pojašnjava se poduzetništvo generalno kroz osvrt na njegovu povijest, ali i kroz važne čimbenike koji na njega djeluju, te poduzetništvo u Republici Hrvatskoj. U drugom djelu rada razrađuje se sama tema potpora poduzetništvu u Republici Hrvatskoj, gdje se analizira institucionalni okvir za podršku poduzetnicima, te se u posljednjem poglavlju približava podrška poduzetnicima pogođenim aktualnom pandemijom korona virusa.

Ključne riječi: *poduzetništvo, potpora poduzetnicima, korona virus*

SUMMARY

Title: Entrepreneurship support in the Republic of Croatia

The topic of this thesis is support for entrepreneurship in the Republic of Croatia. Entrepreneurship in the simplest way can be defined as the economic activities of an individual or group of people who use an idea, and invest capital in its implementation and taking the risk, create a product or service whose marketing is expected to profit. Otherwise we can say that it is almost as old as the human race. The paper is conceived in six chapters including the introductory part and the conclusion, but we can basically divide it into the first and second part. The first part explains entrepreneurship in general through a review of its history, but also through important factors that affect it, and entrepreneurship in the Republic of Croatia. In the second part of the paper, the topic of support to entrepreneurship in the Republic of Croatia is elaborated, where the institutional framework for support to entrepreneurs is analyzed, and in the last chapter the support to entrepreneurs affected by the current corona pandemic virus is approached.

Keywords: entrepreneurship, support for entrepreneurs, corona virus

1. UVOD

1.1. PREDMET I CILJ RADA

Predmet istraživanja u ovom završnom radu je potpora poduzetništvu u Republici Hrvatskoj s ciljem sintetiziranja dostupnih podataka o stanju hrvatskog poduzetništva. U radu se ukazuje na aktivnosti s kojima se potiče poduzetništvo i u kojoj mjeri one djeluju.

1.2. METODE ISTRAŽIVANJA I IZVORI PODATAKA

Tijekom izrade rada koristi će se različite znanstvene metoda. Glavna metoda istraživanja koja će se koristiti u ovom projektu je metoda kompilacije, dok se u određenoj mjeri koriste deduktivna, induktivna, komparativna, te metode deskripcije i analize.

Podaci nužni za odgovarajući stupanj kvalitete rada prikupljeni su iz sljedećih izvora: knjiga domaćih autora, znanstvenih i stručnih članaka, internet stranica, savjetovanja i slično.

1.3. STRUKTURA RADA

Ovaj završni rad koncipiran u šest poglavlja uključujući uvodni dio i zaključak, no u osnovi je podjeljen na dva temeljna dijela.

Kako bi se što bolje približila tema rada u prvom temeljnom dijelu pojašnjava se sam pojam poduzetništva kroz njegov povjesni razvoj, okruženja unutar kojih djeluje, poduzetnika kao njegova glavnog pokretača, te opis stanja poduzetništva u Republici Hrvatskoj kroz zakonske okvire i slično.

Drugi temeljni dio bavi se samom temom potpora poduzetništvu, s osvrtom na potpore u vrijeme aktualne pandemije Covida-19.

2. PODUZETNIŠTVO

Poduzetništvo u svojoj srži je aktivnost koja dovodi do promjene i to stvaranjem ili nadogradnjom vrijednosti, a koja nije nužno samo ekonomska već predstavlja širi prosperitet. Također na poduzetništvo može se gledati kao na niz koraka kao što su: osmišljavanje, pokretanje i organiziranje provedbe neke poslovne ideje. Poduzetnički projekti se najčešće pokreću kroz poduzeća bilo da je riječ o start-up, mikro, malim, srednjim ili velikima.

Mnogo je definicija poduzetništva kao na primjer gdje se definira kao način gospodarskoga djelovanja u kojem kako, što i za koga stvoriti, te na tržištu realizirati, odlučuje poduzetnik, koji ulazi u posao na svoj trošak i rizik s nadom u dobitak u cilju dostizanja pravedne zarade i časnoga bogaćenja¹, ali ima i onih kojima se definira kao nadahnuće idejom, borba muškarca i žene s premoćnim okolnostima i zadovoljstvo koje slijedi iz uspjeha na vlastitom putu².

U suvremenom svijetu poduzetništvo se promatra kao ključan faktor za razvoj nacionalnih gospodarstava, koji se razvija sve više i brže. Osvrćući se na ekonomsku teoriju, vidi se cijelo mnoštvo definicija poduzetništva i poduzetnika, gdje se brojni ekonomski teoretičari bave tematikom poduzetništva, pa stoga nije jednostavno jednoznačno odrediti što je poduzetništvo. Upravo svim tim različitim teorijama koje tumače poduzetništvo zajednička crta je inovativnost. Tu zajedničku crtu slijedi i definicija poduzetnika: „osobe nadarene poslovnim duhom i rukovodnim sposobnostima, bogate znanjem o poslovima i ljudima, odlučne i spremne da preuzme rizik upravljanja poduzećem na temelju inovacija i stalnog razvoja“³.

Poduzetništvo je u mogućnosti pronaći u skoro svim područjima ljudske djelatnosti. Posebice ima značajnu ulogu u vremenima društvenih promjena, kriza i neizvjesnosti kao što je primjerice aktualna kriza s pandemijom Covida-19, gdje se moraju pronaći načini održanja gospodarstava i to diljem svijeta.

Ulazak u sferu poduzetništva sadrži kao i ulazak u bilo koju drugu djelatnost svoje prednosti i nedostatke.

Prednosti:

- Kontroliranje vlastite sudbine.
- Mogućnost mijenjanja stvari i iskorištavanja svojih potencijala.

¹ Šošić, H. (1995) Poduzetništvo, Zagreb: Birotehnika, str. 9.

² Siropoliš, N. C. (1995) Menadžment malog poduzeća, Zagreb: Mate, str. 19.

³ Škrtić, M. i Mikić, M. (2011) *Poduzetništvo*, Zagreb: Sinergija Poduzetništvo, str. 119.

- Ostvarivanje neograničenih profita.
- Priznatost u društvu.
- Činjenje onoga što volimo.

Nedostatci:

- Nesigurnost dohotka.
- Rizičnost gubljenja ulaganog.
- Produženo radno vrijeme i izuzetno mnogo truda.
- Lošija kvaliteta života prilikom stvaranja poslovanja.
- Visoka razina stresa.
- Neograničena odgovornost.
- Obeshrabrenje.

2.1. POVIJESNI RAZVOJ

Za poduzetništvo se da ustvrditi kako počinje u davnoj prošlosti. Poduzetnici su gotov uvijek predstavljali nositelje napretka, a poduzetništvo temeljac materijalnog stanja i odnosa u društvu. Svaki period ljudskog društva imao je svoja posebna poduzetnička obilježja. Uvijek su postojali pojedinci koji su shvaćali da stvaranje zaliha osigurava lakše preživljavanje u doba raznih kriza ili nestašica, te na taj način stjecali su ugled i moć u svojoj skupini, što je s vremenom rezultiralo privatnim vlasništvom i raslojavanjem prvobitne zajednice do nastanka socijalističkog društva. Osvrćući se na povijesni razvoj poduzetništva, u 12. stoljeću pronalazimo poduzetničke poslove koji su bili vezani uz ribarstvo, brodarstvo, trgovinu i kreditne poslove. U to vrijeme se također javljaju prva poduzeća, dok se u 14. stoljeću pojavljuju udruženja na koja možemo gledati kao na poduzetnička. U 17. stoljeću posebna pozornost i značaj se pridaje stvaralaštvu, dok u 18. stoljeću bankarski poslovi (kreditni, mjenjački poslovi) dolaze do izražaja. Suvremeno poduzetništvo javlja se u 20. stoljeću, dok oko definiranja vrsta poduzetništva nisu svi usuglašeni, ali je prihvaćena podjela na tri oblika⁴: tradicionalno, korporativno i društveno (socijalno) (*Slika 1.*).

⁴ Škrtić, M. (2006) *Poduzetništvo*, Zagreb: Sinergija Poduzetništvo, str. 5-18.

Tradicionalno poduzetništvo definira se kroz mala i srednja poduzeća čiji profit proizlazi iz inovativnih metoda s razumnim rizikom, provodeći aktivnosti koje vode realizaciji cilja, uz poduzimanje raspoloživih mjera s preuzimanjem odgovornosti za ostvarenje vizije.⁵

Slika 1. Tri oblika poduzetništva (Izvor: Izrada autora, veljača 2021.)

Korporativno poduzetništvo odlikuju vještine i alati potrebni iskorištavanju prilika ukazanih u velikim organizacijama, s ciljem ostvarivanja poslovnog uspjeha i održive prednosti u odnosu na konkurenciju u sve promjenjivijim tržišnim uvjetima.

Društveno ili socijalno poduzetništvo je onaj oblik poslovanja čiji su ciljevi unapređenje kvalitete života kroz poslovanje za društveni boljitak. Društveno poduzetništvo doprinosi ispunjavanju cijelog niza strateških ciljeva, primjerice kao što su borba protiv siromaštva i povećano zapošljavanje, zdravoj konkurenciji, očuvanju resursa, vrednovanju baštine i bioraznolikosti.

Poduzetništvom i njegovim segmentima kroz povijest bavili su se mnogi, od kojih se mogu izdvojiti sljedeća imena:

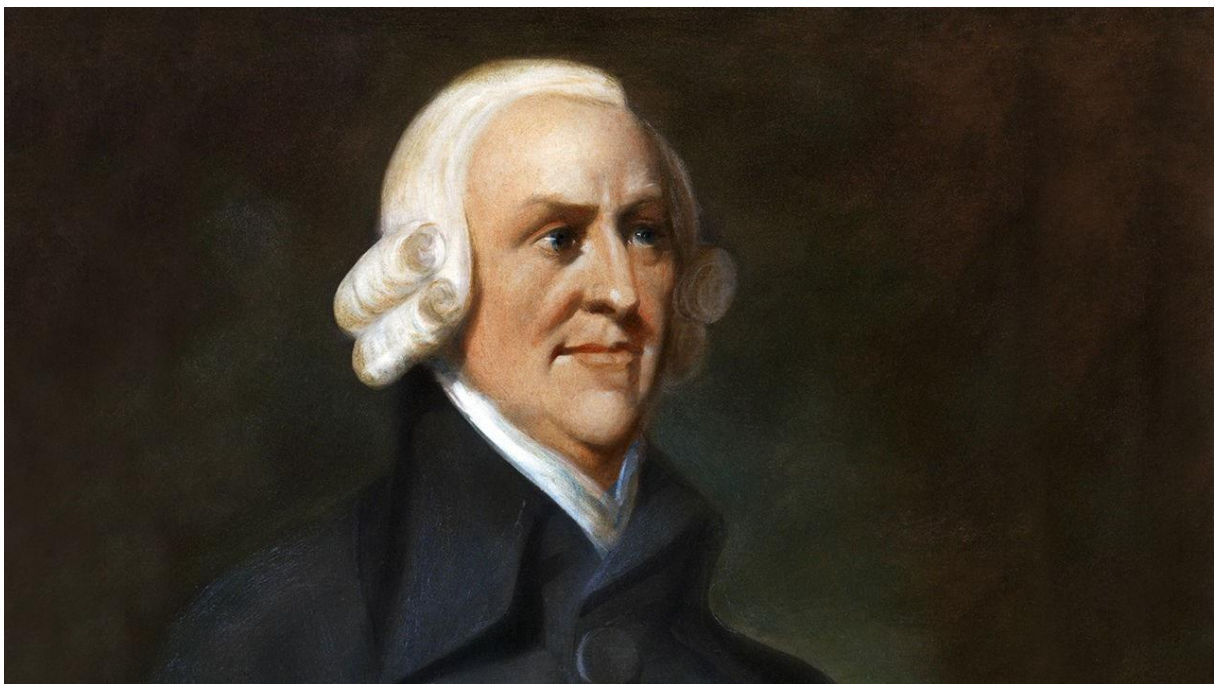
- Benedikt Kotruljević (sredina 15. st.) (*Slika 2.*) hrvatski trgovac i ekonomist, čijom definicijom savršenog trgovca možemo u potpunosti definirati i modernog poduzetnika.
- Richard Cantillon (1680.-1734.) irsko-francuski ekonomist, teoretičar poduzetništva, uveo prvu opću definiciju poduzetnika.

⁵ Ibidem, str. 5-18.

Slika 2. Benedikt Kotruljević (Izvor: <https://lazaretihub.com/>)

- Adam Smith (1713.-1790.) (Slika 3.) škotski ekonomist, zagovornik teze da je poduzetništvo idealan pokretač ekonomskog razvoja i stabilnosti društva.
- Jean Baptiste Say (1767. - 1832.) francuski ekonomist, vodeći sljedbenik i zagovornik nauka Adama Smitha.

Slika 3. Adam Smith (Izvor: <https://www.economist.com/>)

- Alfred Marshall (1842.-1924.) engleski ekonomist definira poduzetništvo kao slobodnu djelatnost koja se ostvaruje upornim radom, štednjom, inovacijama i poslovnim špekulacijama.
- Joseph Schumpeter (1883.-1950.) austrijski i američki ekonom koji je uveo pojam poduzetnika inovatora koji uvodi nove kombinacije faktora proizvodnje.
- Peter Drucker (1909.-2005.) američki pisac, suvremeni teoretičar menadžmenta raspravlja o stvaranju nečeg novog, a ne poboljšanju starog.
- William Baumol (1922.-2017.) američki profesor ekonomije tvrdi da proizvodni čimbenici sami po sebi nisu dostatni za ekonomski razvoj, već predstavljaju isključivo samo proizvodni input.

2.2. PODUZETNIK

Iz definicije poduzetništva kao ukupnosti organizacijskih, inovacijskih, te upravljačkih sposobnosti, proizlazi da je poduzetnik osoba nadarena poslovnim duhom i rukovodnim sposobnostima, bogata znanjem o poslovima i ljudskim potencijalima, te spremna na rizičnosti upravljanja poduzećem na temelju inovacija i stalnog razvoja⁶, ili jednostavnije kao poslovni čovjek koji ulaže svoj novac u određeni poslovni pothvat nadajući se zaradi, odnosno dobiti. Odlike koje su poželjne za svakog poduzetnika su prije svega kreativnost, dinamičnost, inovativnost, upornost i predanost poslu, te s njima predstavlja pokretačku snagu novih poslova s raspoloživim sredstvima potrebitim za određenu gospodarsku djelatnost, koju samostalno organizira, upravlja njome, kontrolirajući je i donoseći ekonomske odluke.

Poduzetnik svojim ponašanjem pronalazi prilike u okruženju, kreativnošću pristupa rješavanju problema, teži inicijativi, sagledava cjelinu, proračunava rizike, društveno se umrežuje i slično. Također se može reći da ima visoku dozu samopouzdanja, orijentiran je prema akciji i postignuću, izuzetno je ambiciozan te također posjeduje razne vještine poput pregovaranja, uvjeravanja i artikuliranja vlastitih stavova. Poduzetnička ideja kao poduzetnikova zamisao, odnosno vodilja na putu do realizacije mora proći razna preispitivanja da se proglasi mogućom poslovnom prigodom. Poduzetnička ideja se stvara, za razliku od poslovne

⁶ Škrtić, M. i Mikić, M. (2011) Poduzetništvo, Zagreb: Sinergija Poduzetništvo, str. 61.

prigode koja se ukazuje zbog tržišnih okolnosti ili zbog promjena u društveno-gospodarskom okruženju.⁷

Poduzetnik se definira i kao fizička i pravna osoba koja poslujući na vlastiti rizik, isporučuje dobra, obavlja usluge, raspolagaže sredstvima potrebitim za realiziranje gospodarske djelatnosti, te samostalno donosi odluke, organizira, koordinira, nadzire cjelokupno poslovanje i njime upravlja. Poduzetnička zarada je dobit ostala od ukupnoga prihoda kada se odbiju razni troškovi, kao i ugovorne i zakonske obveze⁸.

Poduzetniku, ulazak u poduzetništvo predstavlja pothvat u koji se upušta posebice zbog prednosti koje ono nudi kao što su: kreiranje vlastite budućnosti, neograničena zarada, priznanje društva, kreativnost, ...

Poduzetnike se može podijeliti na nekoliko tipova⁹ i to:

- Idealiste (24 %) - vođeni poslovnom idejom ili posebnošću projekta kojem su posvećeni ulaze među poduzetnike, a odlikuje ih kreativnost i povjerljivi odnosi.
- Optimizatori (21 %) - teže fleksibilnom isloboдном načinu poslovanja, orijentirani više na profit u odnosu na prihod, dobri u financijskim kalkulacijama, te skloni korištenju tehnologije u svrhu povećanja produktivnosti.
- Radnici (20 %) - zaljubljenici u posao, te s dodatnim naporom teže ostvarenju postavljenog cilja, detaljisti s dugoročnim planovima od kojih ne odstupaju.
- Žongleri (20 %) - predani visoko postavljenim standardima koje nastoje sami postići, zauzeti upravljanjem poduzećem, nedostatak vremena im predstavlja veliki problem.
- Održavatelji (15 %) - kupuju ili nasljeđuju poduzeća, bez prevelike ambicije ostvarivanja zamjetnijih stopa rasta, postojeći status im je dovoljan

2.3. PODUZETNIČKO OKRUŽENJE

Ostvarenje uspjeha poduzeća na tržištu u glavnom diktira stanje poduzetničkog okruženja, odnosno povoljnih parametara u kojima ono djeluje. Pri samom pokretanju poduzetničkog pothvata, odnosno poduzimanju poduzetničkih aktivnosti nužno je preispitati i istražiti

⁷ Škrtić, M. i Mikić, M., op. cit, s tr. 153

⁸ Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. (18.02.2021)

⁹ Škrtić, M. i Mikić, M., op. cit, str. 110.

okruženje u kojemu će se poslovati. Konkurentnost poduzetnika posebno u novije vrijeme poprilično ovisi o sposobnosti prilagodbe okruženju. Poduzetničko okruženje čine sva ona okruženja koja na određen način mogu djelovati na poduzetničke aktivnosti kao što su primjerice: ekonomsko, pravno, političko, tehničko-tehnološko ili marketinško okruženje. Sva ta okruženja kao i mnoga druga djeluju na uspješnost poslovanja, bilo povoljno ili nepovoljno.

Uvjeti u kojima djeluje poduzetništvo u 21. stoljeću su specifični i svode se na:

- neizvjesnost na ekonomskom planu te veliki utjecaj vremena
- fragmentiranost i segmentiranost tržišta
- dizajn, kvaliteta i postprodajno servisiranje
- rekonstruiranje velikih poduzeća i nestajanje tradicionalne poduzetničke strukture
- nestajanje ekonomije velikog obujma u kontekstu masovne proizvodnje
- organizacija unutar pojedinog poduzeća postaje sastavnicom kooperativnih mreža
- pojedina poduzeća svoje poslovne partnere smatraju poslovnim suradnicima
- internacionalizacija poslovanja
- inventivan i stvaralački rad radnika u svakom poduzeću
- direktna posljedica toga je povećanje kvalitete, proizvodnosti i ekonomičnosti.

2.3.1. Ekonomsko okruženje

Kad se govori o ekonomskom okruženju podrazumijeva se niz faktora poput: inflacije, nezaposlenosti, javnog duga, i slično. Prilikom analize ekonomskog okruženja istražuju se ekonomske karakteristike tržišta i potrošača. Za ulazak na nova tržišta ili za plasman novog proizvoda, potrebno je ispitati i procijeniti moguće tržište, odnosno njegove ekonomske karakteristike poput kupovne moći eventualnih budućih potrošača. Malena tržišta poput primjerice hrvatskog u svjetskim razmjerima su gotovo nezamjetna, te se na njih iz perspektive svjetskih multikorporacija ne gleda kao na samostalnu, već se tretiraju kao dio nekog većeg tržišta, u našem slučaju jugoistočne Europe.

Faktori koji ponajviše utječu na poslovanje poduzeća su upravo ekonomske prirode. Ekonomska situacija u državi, odnosno njeno bogatstvo od velike je važnosti za uspješnost poduzeća. Ekonomski faktori jedne države su:

- godišnja stopa rasta,
- bruto nacionalni dohodak,

- dostupnost kreditnih sredstava za financiranje poslovnih projekata,
- visina kamatne stope,
- devizni tečaj,
- stopa nezaposlenosti,
- dostupnost, cijena i kvaliteta radne snage i energenata,
- bilanca uvoza i izvoza,
- financiranje banaka,
- dostupnost kapitala i uvjeti kreditiranja,
- infrastruktura.

Slobodna tržišna ekonomija se češće pronalazi tamo gdje je naglasak na pojedincu, a ne na društvu, dok u slučaju sredina u kojima je naglasak na društvu, moguća je kontrola poduzeća odnosno tvrtki, pa stoga postoje i razna ograničenja.

Pod ekonomskim okruženjima¹⁰ uglavnom se podrazumijevaju makroekonomske veličine poput gospodarskog rasta, inflacije, nezaposlenosti i slično, Ekonomski sustavi, odnosno vrste ekonomija koje se javljaju u ekonomskoj teoriji dijelimo na:

- Tržišna ekonomija - međusobno djelovanje ponude i potražnje diktira količinu i cijene proizvoda ili usluga. Za funkcioniranje tržišta ponuda ne smije imati ograničenja, privatnici koriste resurse koje imaju na raspolaganju kako žele, bez državnog uplitanja.
- Planska ekonomija - država i državne agencije planiraju sve proizvode i usluge, odnosno njihove količine i cijene po kojima se prodaju. Kod ovakvog tipa sustava država kontrolira ekonomske tokove proizvoda i usluga, planira proizvodnju, i slično.
- Mješovita ekonomija - kombinacija sustava tržišne i sustava planske ekonomije, gdje postoji privatno vlasništvo i slobodno tržište, ali i državno vlasništvo pod planiranjima i kontrolom države. Specifičnost ovog sustava je i u tome što države pokušavaju preuzeti poduzeća u problemima, jer gašenje istih predstavlja potencijalni problem za društvo problem za društvo.
- Ekonomija pod državnim utjecajem - industrijskom politikom i aktivnostima s nacionalnim interesima država usmjerava investicije privatnog sektora.

¹⁰ Škrtić, M. i Mikić, M., op. cit, str. 45.

2.3.2. Pravno okruženje

Pravni sustav sa svojim nizom pravila i zakona regulira poslovanje, kao i sve faktore uključene u poslovne aktivnosti. Kroz pravni sustav najčešće se prate četiri područja¹¹ i to:

- Imovinsko pravo - ispravno upravljanje resursima i dohocima,
- Intelektualno vlasništvo - zaštita autorskih prava i trgovačkih brendova,
- Osiguranje proizvoda i odgovornost za njih - zakonima postavljamo standarde za proizvode, koje oni moraju ispunjavati, te odgovornost čimbenika za eventualne štete koje proizvodi prouzroče.
- Ugovorni zakon - tijelo koje služi za pojačavanje formi ugovora koje reguliraju razne poslovne transakcije.

2.3.3. Političko okruženje

Na političko okruženje gleda se kroz nekolicinu sustava¹²:

- Kolektivism - teži zajedničkim ciljevima, a ne individualnim. Na temelju zakona i propisa pojedince i skupine spaja u razne vrste zajednica zbog zajedničkih interesa.
- Socijalizam - stvarnje državnih tvrtki, odnosno poduzeća za korist zajednice, a ne pojedinca. Začetnici ovog sustava zagovarali su državno vlasništvo nad poduzećima kao temelj svih poslovanja.
- Individualizam - zagovara slobodu pojedinca u vlastitim ekonomskim aktivnostima, te ga postavlja iznad državnih interesa. Jamči slobodnu volju pojedinca, što ujedno u ovom sustavu znači najbolje za društvo bez diktiranja od strane viših instanci.
- Demokracija - slobodno biranje vlasti od strane građana, a počiva na stavu kako građani trebaju neposredno sudjelovati u odlukama državnom nivou.
- Totalitarizam - kroz jednu osobu ili političku opciju kontroliraju se sve sfere života, a ponegdje su zabranjeni i politički protivnici.

Poduzetništvo poprilično ovisi o političkom okruženju, odnosno o političkom sustavu u kojem djeluje. U demokratskim sustavima slobode poduzetnika u izboru djelatnosti znatno su veće, pa na određen način imaju mogućnost kreiranja politika i pravnih okvira koji se odnose na njihovo poslovanje. Kad je riječ o nedemokratskim sustavima, poduzetnicima su mogućnosti

¹¹ Škrtić, M. i Mikić, M., op. cit, str. 50.

¹² Škrtić, M. i Mikić, M., op. cit, str. 41.

vrlo ograničene vezano za bilo kakav utjecaj na donošenje novih pravnih okvira i zakona u pogledu njihova poslovanja.

2.3.4. Tehnološko-tehničko okruženje

U suvremenom svijetu za poduzetnika je bitno da prati tehničko-tehnološka dostignuća koja se učestalo mijenjaju, te se prilagođava napretku o kojem mu također ovisi mogući uspjeh i preživljavanje na tržištu. Globalizacija je zasigurno glavni zamašnjak tehnoloških promjena koje donose nove proizvode i metode proizvodnje, iz osnovnog razloga jer je dovela do povećanja konkurencije i na taj način motivirala kreativnost i inovativnost diljem svijeta. Ogroman utjecaj tehnološkog razvoja u stanju je svoriti velike probleme gospodarskim aktivnostima ukoliko se nema kontrola nad njim.

2.3.5. Marketinško okruženje

Marketinško okruženje (*Slika 4.*) čini niz faktora značajnih za poduzetnika, njegovu ideju i projekt, a u principu se dijeli na:

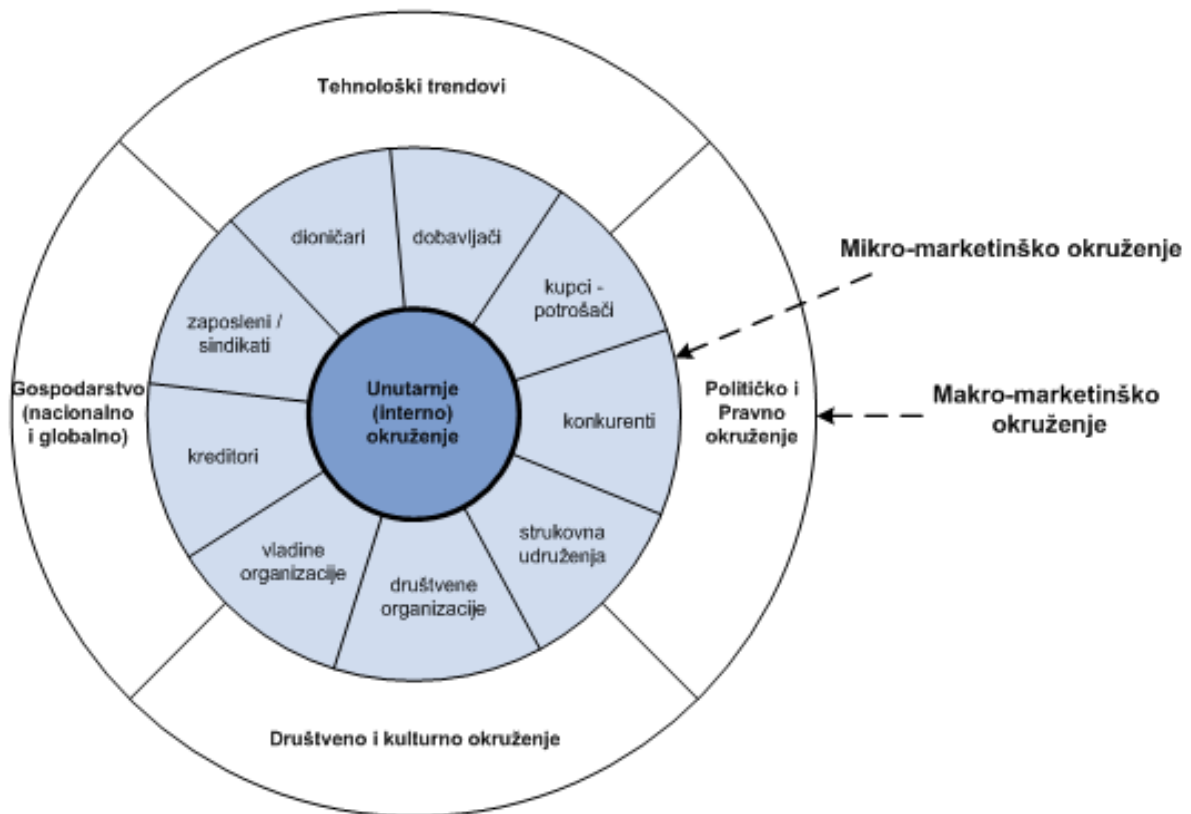
- unutarnje okruženje (resursi pod direktnom kontrolom poduzetnika - oprema, strojevi, informacije i slično)
- vanjsko okruženje (van kontrole samih poduzetnika - širi poslovni kontekst)

Vanjsko okruženje ide u dva pravca koji se razlikuju u pogledu nivoa utjecaja na poduzetničko poslovanje. Faktori koji djeluju na poduzetničko poslovanje na dnevnoj osnovi nazivaju se dionicima poduzeća (kupci, konkurenti, dobavljači, neprofitne organizacije, vladine institucije, itd.). Prilikom poslovanja i marketinškog nastupa peželjno je da poduzetnik uzme u obzir interese i prohtjeve dionika.

Primjerice kada tvrtka ne slijedi propise zaštite potrošača, kao u slučaju kada maloljetnicima pristupa kroz reklamne kampanje u kojima rade promociju konzumacije alkohola ili cigareta podložna je novčanim sankcijama.

Neprofitne organizacije vrlo često se obraćaju poduzetnicima s ciljem da isti budu sponzori akcija koje se provode unutar zajednice, te kod poduzetnika u većini slučajeva stvaraju privid gubitka novca i vremena, dok postoje i oni kod kojih sponzoriranje stvara dobar osjećaj doprinošenja zajednici, ali i marketinški promišljen potez koji nameće pozitivan stav o

njihovu poduzeću, kao i stvaranje interesa za proizvode i usluge koje nude. Segment vanjskog marketinškog okruženja, u kojem djeluju dionici nazivamo mikro-marketinškim okruženjem.

Slika 4. Marketinško okruženje (Izvor: <http://e-learning.efst.unist.hr/>)

Marketinško okruženje koje se odnosi na stvaranje trendova nazivamo makro-marketinškim okruženjem. Kreirajući poslovne klime i stvarajući opće uvjete u zajednici radi se veliki utjecaj na prohtjeve dionika mikro-marketinškog okruženja. Prilikom istraživanja tržišta nužno je utvrditi ključne trendove, bitne za određeni vid gospodarstva.

2.3.6. Kulturno okruženje

Kultura je izuzetno dinamično okruženje, u kojem se odvijaju konstantne promjene uzrokovane odnosom grupe i pojedinca, te je najčešće u suprotnosti s tradicijom. Tradicija posebno djeluje na pojedince u pojedinim zemljama koje naglašavaju, poštuju i prenose tradiciju na nove generacije. Takva tradicija dolazi u sukob s novim kulturološkim oblicima i vrijednostima. Prilikom opisivanja kulturnog okruženja definiraju se glavne stavke povezane s okruženjem, kao što su vrijednosti koje grupa smatra dobrima, pravednima i poželjnima, a

predstavljaju stvari kako bi trebale funkcionirati¹³. Kultura je povezana i s normama socijalnih pravila kojima je propisano ponašanje u raznim situacijama. Standardima i vrijednostima obilježava se društvo, odnosno skupinu koja njeguje dotične zajedničke vrijednosti, a ujedno je i povezano kroz kulturu sa pripadanjem državi. U državi postoji jedan ili više kulturnih oblika, ali bit je u tome da su države i kulture povezane. Odrednice kulture su na kraju krajeva standardi i vrijednosti proistekli kao rezultat poslovnih čimbenika društva, u koje su uključeni socijalna struktura društva, obrazovanje, vodeća religija, ekonomska filozofija i slično¹⁴.

2.4. PODUZETNIČKI POTHVAT

Stvaranje vrijednosti predstavlja temelj poduzetništva. Za kreaciju nečeg novog, ostvarivanju dodanih vrijednosti društvo mora proći faze razvoja neovisno o tematici poduzetničkog potvata, tj. njegovoj vrsti. Razvojne faze donose izazove za poduzetnike, od kojih je konstantan izazov financiranja u svim fazama.¹⁵

Poduzetnički procesi mogu se definirati na različite načine, no bit je ista i svodi se na to da kombinacijom resursa, a s ciljem iskorištavanja ukazanih prilika, preuzima se razumni rizik prolazeći pri tom kroz poduzetničke faze. Prepoznavanje i označavanje prilika, prikupljanje sredstava, okupljanje tima, ulaganje truda, novca i vremena predstavljaju ono čemu se pridaje posebna važnost.¹⁶

Poduzetnički pothvat prolazi nekoliko faza¹⁷ i to:

- Faza izgradnje - uspostava modela poslovanja

U ovoj fazi uspostavlja se model poslovanja organizacije, te se pristupa operativnom pokretanju poslovanja, u što spada: pronalazak poslovnog prostora, kupnja opreme, upošljavanje tima, kontaktiranje dobavljača i potencijalnih klijenata. Po prikupljenjim resursima slijedi proizvodnja ili pružanje usluge, te pronalazi tržišno mjesto.

- Faza rasta - proširenje ponude i pristup novim tržištima

Proširenje ponude i osvajanje novih tržišta prolazi se u fazi rasta. Zbog povećanja posla bitna je reorganizacija društva (stvaranje odjela, angažman menadžera, novi

¹³ Škrtić, M. i Mikić, M., op. cit, str. 48.

¹⁴ Škrtić, M. i Mikić, M., op. cit, str. 48.

¹⁵ <https://alphacapitalis.com/2020/07/25/faze-poduzetnickog-pothvata/> (21.02.2021.)

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ Ibidem.

timovi, i slično), te definiranje zadataka i odgovornosti. Proširenje proizvodnje uvjetuje zapošljavanje novih djelatnika. Nova tržišta zahtjevaju od poduzetnika i odupiranje konkurenciji. Ova faza poduzetniku donosi menadžment, koji je bitno različit od samog poduzetništva, gdje se ukoliko ne postoje potrebne menadžerske vještine nužan je angažman profesionalnog menadžmenta.

- Faza diferencijacije - profesionalizacija poslovanja

Po završetku faze rasta slijedi specijalizacija i plasiranje proizvoda ili usluga za posebne žele i prohtjeve potrošača. Udovoljavanje potreba tržišta, odnosno potrošača, fleksibilnost prema tržišnim promjenama, brzina uvođenja promjena čine smjernice i ciljeve ove faze. U ovoj fazi upravljanje je prepušteno menadžmentu, dok vlasnik društva ima isključivo ulogu vlasnika, koji postaje predsjednik nadzornog odbora.

- Faza konsolidacije - prolazak kriznog razdoblja

Nadvladavanje krize i osiguravanje ponovnog uspjeha trgovačkog društva cilj su poduzetnik u ovoj fazi. Pojava krize, za simptome može imati lošiju radnu okolinu, zasićenost na tržištu, nedostatnu motiviranost, cijenovnu nestabilnost, razne prevare, nereagiranje na kvalitetne poslovne prilike, i drugo.

3. PODUZETNIŠTVO U REPUBLICI HRVATSKOJ

Ukoliko se na poduzetništvo gleda kao na razvojnu i pokretačku snagu svakog gospodarstva, odnosno kao na temelj uspješnosti pojedine države, onda se na stanje u hrvatskom poduzetništvu ne može gledati s velikom dozom optimizma, utoliko više ako je suditi po komentaru iz Ekonomskog vjesnika još iz 2013. gdje se kaže sljedeće: „U usporedbi s razvijenim financijskim strukturama financijsko okruženje u Republici Hrvatskoj je relativno siromašno. Banke i štedionice su dominantne financijske institucije, a uglavnom se bave prikupljanjem novčanih sredstava (depozitna aktivnost) i odobravanjem kredita, ...“¹⁸. Upravo navedeni komentar može se čuti i danas, jer negativni stav o stanju hrvatskog poduzetništva pronalazi se i u nizu drugih članaka koji govore o Hrvatskoj kao državi gospodarske i društvene tranzicije, s nedostatkom dovoljno poticajnog okruženja, bez značajnih znanja i vještina, te s niskom dozom iskustva i bez kontinuirane poduzetničke tradicije.

Ovakve spoznaje o poduzetništvu u Republici Hrvatskoj dovode do stajališta kako uz problem financiranja, veliki nedostatak je prisutan i u izostanku kvalitetne edukacije poduzetnika, odnosno manjku zadovoljavajućeg nivoa obrazovanja, potrebnih stručnih vještina i sposobnosti kojima bi se pronalazila rješenja za probleme koji prate tržište. Vještine su nužne za snalaženje u novim situacijama, odnosno okruženjima koja su podložna čestim promjenama.¹⁹

Razvojna strategija poduzetništva u Republici Hrvatskoj do 2020. godine²⁰ pružila je uvid u to kako su ulaganja subjekata iz malog gospodarstva u istraživanje i razvoj na iznimno niskom nivou, te pokazuje poražavajuću činjenicu o svega 30% poduzetnika s inovativnim projektima. Ukoliko se usporede zaposlenici u malom gospodarstvu u Republici Hrvatskoj s njihovim kolegama u Europskoj uniji, dolazi se do zaključka kako je u Hrvatskoj veći postotak osoba sa srednjoškolskim nego sa visokoškolskim stupnjom obrazovanja, dok je u Europskoj uniji obrnut odnos. Upravo nezadovoljavajući nivo obrazovanja, stvara problem i upravama tvrtki prilikom pronalaženja kvalitetnog kadra.

Uz navedeno problem se javlja i u nepovjerenju u sustav, što bitno utječe na razvoj poduzetništva, a posebno je vidljivo iz anketa koje pokazuju kako gotovo 4/5 ispitanika ne

¹⁸ Rajsman, M., Petričević, N. i Marjanović, V. (2013) Članak: Razvoj malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj, Ekonomski vjesnik, str. 257.

¹⁹ Hunjet, A. (2013) Poduzetničko obrazovanje temeljeno na društvenoj odgovornosti, „Učenje za poduzetništvo“, Znanstveni časopis ICEL3 konferencije 1/2013

²⁰ <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//ZPPI/Strategije%20-%20OGP/poduzetni%C5%A1tvo//Strategija%20razvoja%20poduzetni%C5%A1tval.pdf> (22.02.2021.)

vjeruju u uspješnu izvedivost samozapošljavanja u Hrvatskoj. Ova činjenica ukazuje kako je neophodno raditi na poboljšanju sustava i to pogotovo u pogledu poteškoća na koje nailaze poduzetnici početnici poput kriterija, edukacija i sličnog.

Kočnice razvoja hrvatskog poduzetništva djelomično se mogu pronaći i u neprovedbi reformi obrazovnog sustava, te izostanku poželjnih karakteristika u društvu koje se odnose na odgovornost poduzetništva i gospodarskog sektora.

Ukoliko se gleda na stanje svjetskog tržišta u ovom stoljeću, onda se jasno vidi cijeli niz promjena u svjetskom poslovnom okruženju do kojih je došlo pojavnošću novih ekonomskih trendova, koji nisu mimoišli ni Republiku Hrvatsku. Novi ekonomski trendovi doveli su i do velike ekonomske krize 2007 godine, koja se posebno loše odrazila na poduzetništvo, ali i hrvatsko gospodarstvo općenito, čiji oporavak je trajao gotovo cijelo desetljeće. Makro-ekonomski pokazatelji su dugo bili znatno lošiji u usporedbi s godinom pred recesiju, a predstavljaju veoma bitan faktor u razvoju poduzetništva, jer putem njihovih trendova utječe se na poduzetničko okruženje.

3.1. ZAKONSKI OKVIR MALOG I SREDNJEG PODUZETNIŠTVA

Donošenjem Zakona o poticanju razvoja malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj zaključuje se kako je prepoznata važnost poduzetništva za cjelokupni gospodarstveni razvoj. Zakon čine stimulativne mjere korisne malom gospodarstvu, koje nije homogena grupacija, nego se kvalificira²¹:

- Prema veličini (mikro, mala, srednja poduzeća)
- Životnoj fazi (novoosnovana poduzeća, zrela poduzeća)
- Području/grupi (razvijena / nerazvijena područja, dobro stojeće društvene grupe / slabije stojeće društvene grupe)
- Sektor (tradicionalni sektor, sektor tehnološki baziranih tvrtki)

Poduzetnici u sektorima malih i srednjih poduzeća razvrstavaju se prema kriterijima definiranim Zakonom o računovodstvu²² i Zakonom za poticanje razvoja malog gospodarstva. Zakonom o računovodstvu razvrstavaju na mikro, male, srednje i velike prema iznosu ukupne aktive, prihoda i prosječnom broju radnika.

²¹ Vidučić, Lj., Ramljak, B. Ćurak, M., Sorić, I., Rimac, A., Pervan, I., Brčić, G. Baran i D., Zorić, M. (2005.): Mala i srednja poduzeća, Ekonomski fakultet Split, str. 5.

²² Zakon o računovodstvu, Narodne novine br. NN 109/07, 53/13 i 121/14, čl. 3. (22.02.2021.)

3.2. PODUZETNIČKA INFRASTRUKTURA

Poduzetnička infrastruktura u Republici Hrvatskoj (*Slika 5.*) obuhvaća poduzetničke zone i poduzetničke potporne institucije, koje su regulirane Zakonom o unapređenju poduzetničke infrastrukture.²³

Ovim Zakonom omogućene su poduzetničke aktivnosti u standardiziranim uvjetima s infrastrukturom u poduzetničkim zonama, poticajnim mjerama i olakšicama. Također prema navedenom Zakonu poduzetničku infrastrukturu čine posebni oblici poduzetničkih aktivnosti proizašli iz razvojnog koncepta jedinica lokalne samouprave.

Upravitelji poduzetničke infrastrukture sukladno Zakonu su pojedinačne pravne osobe ili konzorcij pravnih subjekata:

- Republika Hrvatska samostalno ili u suradnji s jedinicama i tijelima lokalne i područne (regionalne) samouprave ili drugim pravnim osobama,
- jedinice i tijela lokalne i područne (regionalne) samouprave
- visoka učilišta, znanstveni instituti i znanstvene organizacije te strukovne i druge udruge i druge pravne osobe kao osnivači, odnosno upravitelji poduzetničke infrastrukture u Republici Hrvatskoj koje su registrirane za djelatnosti koje unapređuju razvoj poduzetničke infrastrukture i/ili koje se bave i/ili promoviraju istraživanje, inovacije i tehnološki razvoj u poslovnom sektoru.²⁴

Lokalne i regionalne samouprave imaju zadaću poboljšati uvjete, poticati razvoj vlastitih potencijala i povezivati gospodarske subjekte putem potpornih institucija.²⁵ Institucije koje u Republici Hrvatskoj služe pružanju pomoći sektoru malog gospodarstva zbog malobrojnosti, teritorijalne rasprostranjenosti i kvalitete usluga koje pružaju nezadovoljavaju potrebe poduzetnika. Radi bržeg pristupa regionalnom i lokalnom gospodarskom razvoju, nužnom zadaćom smatra se potreba proširenja mreže potpornih institucija na čitavom teritoriju Hrvatske. Od lokalnih i područnih samouprava traži se:

- poboljšanje razvojnih uvjeta,
- poticanje razvoja vlastitog potencijala i
- povezivanje gospodarskih subjekata putem potpornih institucija.

²³ <https://gov.hr/moja-uprava/poslovanje/pokretanje-poslovanja/poduzetnicka-infrastruktura/1842> (22.02.2021.)

²⁴ Ibidem. (22.02.2021.)

²⁵ Kolaković, M., (2006) Poduzetništvo u ekonomiji znanja, Zagreb: Sinergija Poduzetništvo, str. 103.

PODUZETNIČKA INFRASTRUKTURA

Slika 5. Poduzetnička infrastruktura u Republici Hrvatskoj (Izvor: Izrada autora, veljača 2021.)

Razvojni program poduzetničke infrastrukture zahtjeva ulaganje u nove institucije, ali i u postojeće, kako bi se zadovoljile poduzetničke potrebe, bez obzira radili se o savjetodavnim ili nekim drugim.

3.2.1. Jedinstveni registar poduzetničke infrastrukture

Jedinstveni registar poduzetničke infrastrukture definiran je Zakonom o unapređenju poduzetničke infrastrukture (NN 93/13, NN 114/13, NN 41/14, NN57/18) i u Napatku o načinu korištenja Jedinstvenog registra poduzetničke infrastrukture (NN 86/18). U njemu se evidentiraju i sistematiziraju korisnici potpora i sličnih poticajnih mjera koje odobrava nadležno ministarstvo za poduzetničke zone i poduzetničke potporne institucije ili druga tijela državne uprave nadležna za dodjelu istih.

Svi subjekti poduzetničke infrastrukture po donošenju osnivačkog akta upisuju se u ovaj registar što predstavlja preduvjet korištenja potpora Ministarstva gospodarstva i održivog

razvoja za izgradnju poduzetničke infrastrukture. Kako bi se olakšao upis donesen je Naputak o korištenju istog od strane Ministarstva gospodarstva, poduzetništva i obrta ²⁶.

3.2.2. Poduzetničke zone

Područje opremljeno infrastrukturom i definirano u prostornom planu s namjenom za provođenje poduzetničke ili gospodarske aktivnosti naziva se poduzetničkom zonom. Optimiziranje poslovanja i zajedničko korištenje raspoloživih resursa unutar organiziranog i opremljenog prostora glavna je karakteristika poduzetničke zone.²⁷

Ciljevi poduzetničkih zona su sljedeći²⁸:

- otvaranje novih radnih mjesta,
- povećanje konkurentnih poduzetnika,
- poticanje gospodarskog razvoja na određenom području,
- poticanje razvoja poduzetništva kao pokretačke snage lokalnog i regionalnog održivog gospodarskog razvoja,
- poticanje investicija,
- povećanje udjela proizvodnje u ukupnom gospodarstvu,
- dugoročno rješavanje potrebe poduzetnika za poslovnim prostorom,
- omogućavanje zajedničkog korištenja pripremljene infrastrukture,
- povezivanje poduzetnika smještenih na istom prostoru,
- omogućavanje gradskim i seoskim naseljima da se razvijaju kao cjeline, te tako čuvaju svoje zemljište i druge prirodne resurse.

Prilikom osnivanja poduzetničke zone, izrađuje se studija s prikazom gospodarskog stanja, zatim se skupljaju informacije o okolnim uređenim zonama kako bi se spoznala potrebitost zone na dotičnom području. Buduće gospodarske djelatnosti u predmetnoj zoni određuju se aktima lokalnih zajednica, te se razvojnim programom uključuju javna poduzeća, zbog provedbe aktivnosti nužnih za početak rada zone.

²⁶ https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2018_09_86_1696.html (24.02.2021.)

²⁷ <https://gov.hr/moja-uprava/poslovanje/pokretanje-poslovanja/poduzetnicka-infrastruktura/1842> (24.02.2021.)

²⁸ Kolaković, M., op. cit, str. 71.

4. POTPORA PODUZETNIŠTVU U REPUBLICI HRVATSKOJ

Kako je već u radu navedeno osnovni problem poduzetnika su financije, odnosno pribavljanje kapitala u svrhu pokretanja poduzetničkih aktivnosti, bilo da je riječ o razvoju, istraživanjima, obrazovanju, promociji, nabavci opreme i slično.

Osiguravanje sredstava, pogotovo ukoliko je tu i spoznaja o rizicima koje poduzetnički pothvati zasigurno imaju, kao što su eventualni novčani gubitci, odnosno neizvjesnost povrata uloženi sredstava predstavljaju poduzetnicima veliki izazov. Promjene na tržištu pridonose kao otegotna okolnost ovom procesu, osobito ako je riječ o „manje privlačnim“ djelatnostima, kao i onima začetku poduzetničke pustolovine.²⁹

Financije su temelj koji otvara vrata poduzetničkog svijeta, jer ako se i rodila vrhunska poslovna ideja, bez dovoljne količine financija teško je ostvariva jer nedostatak kapitala koči početak realizacije ideje, te se poduzetnik u takvim situacijama snalazi na razne načine.

U današnje vrijeme poduzetnicima je dostupno financiranje putem raznih potpora, što im najčešće predstavlja dostatan poticaj za ostvarivanje vlastitih projekata. U Republici Hrvatskoj provode se natječaji za potpore kojima se djelomično ili u cijelosti financiraju aktivnosti poduzetnika, koji moraju imati detaljno sastavljen poslovni plan projekta u koji se upuštaju. Potpore poduzetničkim aktivnostima u osnovi se mogu podijeliti na one koje dodjeljuje država i njene institucije, te one koje dodjeljuje Europska unija.

Ovisno o onom tko ih dodjeljuje, potpore za poduzetničke djelatnosti mogu se podijeliti na sljedeći način:

- državne potpore (Ministarstva Republike Hrvatske, Hrvatski zavod za zapošljavanje i dr.),
- potpore lokalnih uprava i samouprava (gradovi i županije) i
- potpore Europske unije (fondovi Europske unije)

²⁹ Škrtić, M. i Mikić, M., op. cit, str. 253.

4.1. PODUZETNIČKE POTPORNE INSTITUCIJE

Poduzetničke potporne institucije kao dio poduzetničke infrastrukture definirane Zakonom o unapređenju poduzetničke infrastrukture predstavljaju gospodarske subjekte čiji je zadatak osmišljavanje i kreiranje kvalitetnih poduzetničkih okruženja, te provedbu programa za razvoj poduzetništva.

Poduzetničke potporne institucije su:³⁰

- Razvojne agencije: operativno provode razvojne mjere gospodarstva i poduzetništva, potiču investicije, iniciraju projekte poduzetništva, objedinjuju rad gospodarskih subjekata s lokalnim poduzetničkim institucijama i raznim centrima znanja
- Poduzetnički centri: operativno provode mjere razvoja poduzetništva na lokalnom (županije) ili regionalnom području i pružaju stručnu i edukativnu pomoć poduzetnicima, s ciljem razvoja poduzetništva na njihovom području
- Poslovni inkubatori: pružaju podršku i pomoć (edukacija, stručnost, tehnika) poduzetnicima tijekom početne faze razvijanja poduzetničkih projekata
- Poduzetnički akceleratori: pružaju podršku poduzetnicima u fazi razvoja i širenja poslovanih aktivnosti
- Poslovni parkovi: komercijalnom osnovom pružaju smještaj malim, srednjim i velikim poduzetnicima, fokusirajući se na privlačenje investicija
- Znanstveno-tehnološki parkovi: potiču suradnju gospodarstvenika i znanstvenika, te komercijaliziraju znanstvene rezultate
- Centri kompetencije: bave se istraživanjima s ciljem razvoja i proizvodnje, razvijajući kompetencije, ali i s ostalim poslovnim subjektima ugovaraju istraživanja zbog jačanja raznih grana industrije.
- Slobodne zone: označen teritorij za obavljanje poduzetničkih djelatnosti reguliranih posebno utvrđenim uvjetima temeljem odluka Vlade

³⁰ Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture, Narodne novine br. NN 93/13, 114/13, 41/14 i 57/18, čl. 4. (01.03.2021.)

Osim institucija na nacionalnoj razini, potporne institucije na lokalnim razinama uključene su u provedbu svih poticajnih mjera usmjerenih razvoju poduzetništva. Njihova uloga je osiguravanje pravovremenih informacija poduzetnicima potrebnih za poslovanje, pružanje stručne, financijske i savjetodavne pomoći te organizacija edukativnih seminara namijenjenih poduzetnicima.³¹

4.2. GOSPODARSKE INSTITUCIJE ZA FINANCIJSKU POTPORU PODUZETNIŠTVU

Gospodarske institucije koje u Republici Hrvatskoj pružaju financijsku potporu sektoru malog gospodarstva i poduzetništvu na nacionalnoj razini su sljedeće:

- Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja
- Hrvatska agencija za malo gospodarstvo i investicije - HAMAG BICRO,
- Hrvatska banka za obnovu i razvoj - HAVOR,
- Europski fond za regionalni razvoj - EFRR,
- Hrvatska gospodarska komora - HGK,
- Hrvatska obrtnička komora - HOK,
- Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva - CEPOR.

Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja

Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja bavi se strateškim smjerovima i održivim razvojem društva s ciljem stvaranja prosperitetnog društva s konkurentnim i učinkovitim gospodarstvom, osiguravajući klimatsku neutralnost, očuvanje i održivo korištenje prirodnih dobara. Poslovi koje obavlja ovo Ministarstvo odnose se na razvojne programe i mjere poduzetništva, konkurentnost domaćeg gospodarstva, gospodarsku i industrijsku politiku, politiku inovacija i novih tehnologija, i mnogim drugima. Koordinira strategiju upravljanja državnom imovinom, restrukturiranja i sanacije pravnih osoba, izradi analiza u postupcima

³¹ Buble, M. i Kružić, D. (2006) Poduzetništvo - realnost sadašnjosti i izazov budućnosti, RriF, Zagreb, str. 199.

restrukturiranja trgovačkih društava u vlasništvu Republike Hrvatske, te upravljanja vlasničkim udjelima u trgovačkim društvima u vlasništvu Republike Hrvatske.³²

Hrvatska agencija za malo gospodarstvo i investicije - HAMAG BICRO

Ova agencija pruža podršku kroz sve razvojne faze poduzetničkog poslovanja, na način da potiče osnivanje i razvoj malog gospodarstva ulagajući u njegove subjekte, financirajući poslovanje putem kredita i jamstava, potpomagajući istraživanje i razvoj, te posebno pomagajući financijski inovativne tvrtke u Republici Hrvatskoj.³³

Djelatnosti

- Poticanje osnivanja i razvoja subjekata malog gospodarstva
- Poticanje ulaganja u malo gospodarstvo
- Kreditiranje subjekata malog gospodarstva
- Davanje jamstava za kredite
- Davanje financijske potpore za smanjivanje troškova kredita
- Subvencioniranje kamata po kreditima
- Provođenje javnih natječaja za davanje u zakup ili prodaju nekretnina
- Davanje potpora za povećanje zapošljavanja
- Davanje potpora za razvoj suvremenih tehnologija
- Davanje potpora za sudjelovanje na međunarodnim sajmovima i izložbama
- Razvoj poduzetništva žena i mladih
- Drugi stručni poslovi

Hrvatska banka za obnovu i razvoj - HAVOR

Hrvatska banka za obnovu i razvitak, razvojna banka Republike Hrvatske koja kao zadatak ima poticati razvitak hrvatskog gospodarstva kroz kreditiranje, osiguranje izvoza od političkih i komercijalnih rizika, garancijama i poslovnim savjetovanjem. Pružajući potporu poduzetniku od poduzetničke ideje do njene realizacije cilj joj je konstantno raditi na jačanju konkurentnosti hrvatskog gospodarstva.³⁴

³² <https://mingor.gov.hr/o-ministarstvu-1065/1065> (15.04.2021.)

³³ <https://hamagbicro.hr/o-nama/osnivanje/> (15.04.2021.)

³⁴ https://www.hbor.hr/wp-content/uploads/2020/02/HBOR_Strategija-poslovanja-2020.-2024-1.pdf (15.04.2021.)

Djelatnosti:

- financiranje obnove i razvitka hrvatskog gospodarstva,
- financiranje infrastrukture
- poticanje izvoza
- potpora razvitku malog i srednjeg poduzetništva,
- poticanje zaštite okoliša,
- osiguranje izvoza hrvatskih roba i usluga od netržišnih rizika.

Europski fond za regionalni razvoj - EFRR

Europski fond za regionalni razvoj predstavlja jedan od pet fondova koji imaju zajednički naziv Europski strukturni i investicijski fondovi (ESI fondovi).

Ovaj fond kao cilj ima gospodarsku i socijalnu koheziju, ali i umanjivanje regionalnih razlika unutar Europske unije putem podrške razvojnim i strukturnim prilagođavanjima regionalnih gospodarstava, te podrške međuregionalnim suradnjama. Prvenstveno se bavi proizvodnim investicijama, s naglaskom na radna mjesta, infrastrukturu i lokalni razvoj poduzetništva.

Sredstva Europskog fonda za regionalni razvoj namijenjena su lokalnim i regionalnim vlastima, obrazovnim ustanovama, državnim upravama, malim i srednjim poduzećima, istraživačkim centrima i drugima. Uz navedene bitno je napomenuti kako su sredstva fonda dostupna i inozemnim tvrtkama koje imaju bazu u regiji ukoliko se za njih prijavljuju poštujući pravila javne nabave u uniji.³⁵

Djelatnosti:

- produktivna ulaganja koja pridonose stvaranju i očuvanju održivih radnih mjesta, kroz izravne potpore za ulaganja u mala i srednja poduzeća
- ulaganja u infrastrukturu pružanja osnovnih usluga građanima u području energetike, okoliša, prometa, te informacijskih i komunikacijskih tehnologija (ICT)
- ulaganja u socijalnu, zdravstvenu i obrazovnu infrastrukturu
- razvoj unutarnjeg potencijala lokalnih i regionalnih razvoja i istraživanja, te inovacija
- tehnička pomoć

³⁵ <http://europski-fondovi.eu/program/europski-fond-za-regionalni-razvoj> (21.04.2021.)

Hrvatska gospodarska komora - HGK

Hrvatska gospodarska komora predstavlja vodeću organizaciju za domaće poduzetništvo. Samostalno djelujući za zadatak ima promicanje, zastupanje i usklađivanje zajedničkih interesa svojih članova pred državnim i drugim tijelima u Hrvatskoj i inozemstvu. Primjerice sudjeluje u potrazi za inozemnim partnerima, te pomaže poduzetnicima prilikom izlazaka na inozemna tržišta putem međunarodnih predstavništava.³⁶

Zadaci:

- zastupanje interesa članica pred državnim organima kod oblikovanja gospodarskog sistema i mjera ekonomske politike
- procjena mogućnosti i uvjeta gospodarskog razvoja
- unapređivanje razvoja poduzetništva
- uspostavljanje i razvijanje svih vrsta poslovnih odnosa s inozemstvom
- poticanje istraživanja, razvoja i inovacija;
- razvijanje informacijskog sustava poslovnog informiranja
- usklađivanje interesa članica Hrvatske gospodarske komore
- poticanje razvoja tehnološke infrastrukture, informatizacija gospodarstva i praćenje standardizacije hardvera, softvera i komunikacije
- usklađivanje gospodarskih i društvenih interesa s područja ekologije
- priprema, sklapanje i praćenje primjene kolektivnih ugovora
- izdavanje mišljenja o bonitetu svojih članica
- poduzimanje mjera za poticanje i razvijanje dobrih poslovnih običaja i poslovnog morala
- obrazovanje i inovacija znanja kadrova u gospodarstvu
- pružanje pomoći prilikom osnivanja novih i transformacije postojećih poduzeća, te obavljanje drugih zadataka od interesa članica Hrvatske gospodarske komore
- rješavanje tekućih pitanja od značaja za obavljanje gospodarskih djelatnosti
- obavljanje drugih zadataka određenih zakonom i statutom

³⁶ <https://www.hgk.hr/hrvatska-gospodarska-komora> (21.04.2021.)

Hrvatska obrtnička komora - HOK

Hrvatska obrtnička komora djeluje kao samostalna stručno-poslovna organizacija s ciljem promocije i zastupanja zajedničkih interesa obrtnika. Članovi obrtničke komore su obrtnici s područja Republike Hrvatske za koje je članstvo obavezno, ali i dobrovoljno učlanjene fizičke i pravne osobe³⁷. Udruženja obrtnika, područne obrtničke komore i Hrvatska obrtnička komora čine jedinstveni sustav organiziranosti obrta. Hrvatska obrtnička komora obavlja sljedeće javne ovlasti:

- izdavanje dozvole (licence) obrtnicima i pravnim osobama koje izvide praktičnu nastavu i vježbe naukovanja u skladu sa Zakonom o obrtu
- izdavanje uvjerenja o položenom ispitu o stručnoj osposobljenosti
- izdavanje diplome o majstorskom zvanju
- osnivanje Suda časti.

Preko članstva u komori obrtnici ostvaruju sljedeće pogodnosti³⁸:

- pogodnosti kod dobavljača roba i usluga iz raznih gospodarskih grana, s kojima Hrvatska obrtnička komora potpiše ugovore o suradnji putem projekta HOK Zajednička nabava
- informiranje o novostima u poslovanju (SMS poruke, e-newsletter)
- besplatni savjeti o poslovanju
- usluge rješavanja sporova uz uštedu vremena i novca
- informacije i savjeti vezani uz redovno i cjeloživotno strukovno obrazovanje za obrtništvo
- licenciranje radionica
- provedba majstorskih ispita i ispita o stručnoj osposobljenosti
- povoljniji nastup na sajmovima
- besplatna objava web stranice
- organizacija poslovnih razgovora s mogućim stranim partnerima
- seminari i edukacije
- zastupanje interesa kod donošenja propisa
- upis u bazu obrta, burza ponude i potražnje
- digitalno poslovanje (online obrasci)

³⁷ <https://www.hok.hr/o-hok-u/o-nama> (21.04.2021.)

³⁸ <https://www.hok.hr/o-hok-u/nase-usluge> (24.04.2021.)

Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva - CEPOR

CEPOR je neprofitna organizacija sa vrlo velikim utjecajem na politike usmjerene prema malim i srednjim poduzećima, te poduzetništvu u gospodarstvu.³⁹ Kroz svoje djelatnosti vrši utjecaj u javno-političkom okruženju, ističući važnost poduzetništva na razvoj hrvatskog gospodarstva. Zbog prioritenog cilja, a to je jaki ekonomski rast zasnovan na internacionalnoj konkurentnosti CEPOR sudjeluje u formiranju poduzetničke kulture, te poticajnom institucionalnom okviru poduzetničkih aktivnosti.⁴⁰

Djelatnosti:

- neovisna istraživanja sa sagledavanjem problema i predlaganjem njihovih rješenja, kroz politike razvoja poduzetništva.
- savjetovanje državnih institucija pri kreiranju zakonodavnog i institucionalnog okvira s djelotvornim politikama razvoja malog i srednjeg poduzetništva.
- organizacija potrebnih aktivnosti koje omogućavaju malom i srednjem poduzetništvu rasprave o njihovim problemima u javnosti, koje bi se prezentirale Vladi Republike Hrvatske s ciljem ostvarivanja konkretnih rješenja.

4.3. PROGRAMI I POTICAJNE MJERE ZA PODUZETNIKE

Programi i mjere poticanja poduzetništva općenito gledajući najvažniji su čimbenik za provedbe poslovnih aktivnosti u poduzetničkom okruženju, ali i za cjelokupnu poduzetničku gospodarsku djelatnost, pogotovo ukoliko se provode sa nacionalne razine nudeći različite mogućnosti financiranja.

Suradnja Vlade Republike Hrvatske i gospodarskih institucija kroz financijske instrumente smatra se najučinkovitijom metodom iskorištavanja financija s ciljem realizacije poticanja poduzetništva. Posvećujući se projektima s vjerojatnošću ekonomske iskoristivosti, financijski instrumenti koji se provode omogućuju ulaganja preko zajmova, kombinacijom jamstava sa subvencioniranim kamatnim stopama i vlasničkim instrumentima financiranja. Financijski instrumenti također pripomažu angažiranju dodatnih izvora financiranja s ciljem eliminacije eventualnih nedostataka na tržištu. Ukoliko se sagleda ekonomska situacija u novije vrijeme,

³⁹ <https://www.cepor.hr/o-ceporu/sto-je-cepor/> (24.04.2021.)

⁴⁰ <https://www.cepor.hr/o-ceporu/> (24.04.2021.)

primjećuje se veća oskudnost javnih resursa, što samo po sebi ukazuje na neizostavnu ulogu financijskih instrumenta u budućnosti.⁴¹

Poduzetnički impuls

Poduzetnički impuls je program kojim se potiče poduzetništvo i obrti, koristeći se kombinacijom ciljanih mjera i instrumenata poticanja usmjerenih na ostvarenje strateških ciljeva iz Programa Vlade, te prioriternih ciljeva iz Strategije razvoja poduzetništva. Poduzetnički impulsom dodijeljeno je mnoštvo potpora projektima poput informatičkih kompetencija, franšiznog poslovanja, mladih poduzetnika, poduzetničkih edukacija, novih tehnologija, razvojnih agencija i drugih.

ESIF mali zajmovi

ESIF mali zajmovi su financijski instrument za subjekte u malom gospodarstvu, koji se financira sredstvima Europskog fonda za regionalni razvoj. Ovim programom financiranja subjektima malog gospodarstva izravno se odobravaju mali zajmovi. Cilj je omogućiti kredite za mikro, male i srednje subjekte unutar malog gospodarstva uz povoljne uvjete kao što su smanjenje kamatne stope i smanjenje razine potrebnih sredstava osiguranja, što u konačnici čini zajmova dostupnijim ovom segmentu poduzetništva. S ovakvom vrstom financiranja olakšalo bi se osnivanje obrta i trgovačkih društava, omogućila bi se modernizacija i proširenje aktualnog poslovanja, samozapošljavanje, ali i otvaranje novih radnih mjesta. Procedura za dobivanje zajma putem ESIF malih zajmova ovisi o kompleksnosti situacije.

Mali zajmovi za ruralni razvoj

Mali zajmovi za ruralni razvoj korisnike imaju u malom gospodarstvu, konkretnije u u prerađivačkom, poljoprivrednom i šumarskom sektoru, a sufinanciraju se sredstvima Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj. Ovim financijskim instrumentom odobravaju se zajmovi prema Sporazumu o financiranju potpisanim između Ministarstva poljoprivrede, Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju i HAMAG-BICRO-a.

⁴¹ <https://hamagbicro.hr/financijski-instrumenti/> (24.04.2021.)

B light

Beneficiary Light Grant Shema (B Light) je metoda dodjeljivanja bespovratnih sredstava za financiranje suradnje malih i srednjih poduzeća u pograničnom području Hrvatska-Mađarska. B light ima za cilj omogućiti razvoj, konkurentnost te povećati prodajne vrijednosti mikro, malih i srednjih poduzeća u vidu poslovne suradnje kroz zajedničku proizvodnju, tehnologije i usluge, opskrbne lanace i planiranje zajedničkih ulaganja.

Provedba ovog programa zahtjeva minimalno dva korisnika i to najmanje po jedan sa svake strane granice, dok je maksimalni broj korisnika četiri.

Bitno je naglasiti da je maksimalni udio potpore poduzetnicima ovom metodom 75% , dok preostali dio financiraju sami korisnici. Limiti sredstava su 40.000 eura kao najniži, dok najviši iznosi 180.000 eura. Iznosi iznad limita nisu prihvatljivi, te ih također financiraju korisnici. Prema Ansoff matrici nivoi poslovne suradnje na Light projektu su:

- Tržišna penetracija - provedba isključivo promotivnih aktivnosti koje mogu rezultirati boljim znanjem o proizvodu, tehnologiji ili usluzi na postojećem tržištu;
- Razvoj tržišta - pronalazak novog tržišta za novi proizvod; razvijeni proizvod, tehnologija ili usluga plasirati će se na novo tržište, s time da se ulaskom na novo tržište paralelno ne smanjuje prisutnost proizvoda na postojećem već postiže povećanje u ukupnoj prodaji;
- Razvoj proizvoda - uvođenje novog proizvoda na postojeće tržište; know-how predstavlja dodanu vrijednost u suradnji;
- Diverzifikacija - razvoj novog proizvoda na novom tržištu.⁴²

Eureka i Eurostars

Programom Eureka je potiču se mala, srednja i velika poduzeća na suradnju sa inozemnim partnerima u sektoru istraživačko-razvojnih aktivnosti. Ovim programa se želi postići sljedeće:

- ulaganje u istraživanje i razvoj,
- jačanje inovacijskog kapaciteta,

⁴² <https://hamagbicro.hr/wp-content/uploads/2017/10/B-LIGHT-brochure-HR.pdf> (28.04.2021.)

- međunarodna suradnja poduzetnika i
- stvaranje temelja međunarodnog tržišnog plasmana.

Eureka pruža potporu vrhunskim tržišnim projektima istraživanja i razvoja s ciljem ojačavanja europske tehnološke konkurentnosti, te ujedno na određen način služi kao forum za osmišljavanje strategije razvoja inovacijskog sustava između vlada uključenih država.

Bespovratne potpore se financiraju u visini od 60% za mala, 50% za srednja i 40% za velika poduzeća s najvećim iznosom od 150.000 eura.⁴³

Za podupiranje istraživačkih tvrtki koje se bave razvijanjem inovativnih proizvoda, procesa ili usluge osmišljen je program potpora Eurostars, a sve s namjerom kako bi isti ostvarili konkurentsku prednost na svjetskom tržištu. Eurostars je nastao suradnjom, odnosno inicijativom Europske komisije i kreatora Eureka, te se njime doprinosi razvojnim aktivnostima malih i srednjih poduzeća s maksimalnim iznosom bespovratne potpore od 200.000 eura ili do 70% udjela hrvatskog partnera na projektu.⁴⁴

4.4. PODUZETNIČKI KONTEKSTU EU I PODUZETNIČKI FONDOVI

Veliku većinu svih poduzeća u EU čine mikro, mala i srednja poduzeća, te osiguravaju gotovo 70% radnih mjesta u privatnom sektoru, te stvaraju preko 50 % ukupne dodane vrijednosti koju ostvaruju tvrtke unutar Europske unije. S ciljem boljeg financiranja mikro, malih i srednjih poduzeća provode se različiti akcijski programi.

Navedene vrste poduzeće djeluju pretežito u nacionalnim okvirima, odnosno vrlo malo ih funkcionira u izvanograničnom poslovanju u Europskoj uniji, no bez obzira na neovisnost njihova poslovanja, spadaju pod zakonodavstvo EU (oporezivanje, tržišno natjecanje, pravo društava i dr.).

Politika Europske unije u pogledu malog i srednjeg poduzetništva teži k tome da se mjere prilagođavaju njima, te da sama provedba mjera povećava interes za otvaranje novih poduzeća i njihovo poslovanje.

Europska unija zasigurno ima za cilj u pogledu ekonomije biti konkurentna velikim svjetskim gospodarstvima u što je moguće više segmenata suvremenog društva, pa stoga nastoji pratiti

⁴³ <https://hamagbicro.hr/bespovratne-potpore/eureka/o-programu/> (28.04.2021.)

⁴⁴ Ibidem. (28.04.2021.)

korak s razvojem tehnologije, pronalaziti inovativna rješenja za različite globalne krize. Način na koji je organizirana EU, omogućava stvaranje uvjeta s pomoću kojih će njeni poduzetnici, ali i ostali subjekti biti konkurentni u istim tržišnim uvjetima na globalnoj razini. Politika prema poduzetništvu u Europskoj uniji kao cjelini, ali i u njenim članicama kao jedinkama za cilj postavlja:

- podupiranje osnivanja novih poduzeća,
- podupiranja razvojnih i inovativnih sposobnosti u dinamičnom poduzetničkom okruženju,
- omogućavanje što većem broju poduzeća pristup na tržište unije.

EU fondovi

Sredstva EU fondova omogućavaju financiranje projekata koji služe kao doprinos ciljevima za razvitak Republike Hrvatske i Europske unije kao cjeline. Područja koja se financiraju preko EU fondova određena su operativnim programima, a čine ih: kultura, znanost, informacijske tehnologije, komunikacijske tehnologije, obrazovanje, energetika, promet, poljoprivreda, okoliš, zapošljavanje, istraživanje i razvoj, ulaganje u poduzetništvo, zdravlje, i drugi. Ukoliko se želi ideju pretvoriti u projekt koji će se sufinancirati EU sredstvima, nužno je se prijaviti na odgovarajući natječaj, dok u slučaju kad ne postoji odgovarajući natječaj odnosno projektnu ideju nije moguće svrstati ni u jedno područje u operativnim programima, neće se moći sufinancirati EU sredstvima.⁴⁵

Niže stope sufinanciranja odnose se na ulaganje u projekte i tvrtke koji nisu neprofitnog karaktera, već ostvaruju prihode. Europski fondovi zahtijevaju od projekata njihovu korist za što veću zajednicu, a ne isključivo za pojedinca koji se prijavljuje na natječaj, te se financiraju stvaranja dodatnih vrijednosti ili kreiranja novih usluga uz jasnu predodžbu rezultata koji će se ostvariti.⁴⁶

⁴⁵ <https://strukturnifondovi.hr/kako-do-eu-fondova/> (11.05.2021.)

⁴⁶ <https://optimusconsulting.eu/eu-fondovi/> (11.05.2021.)

ESI fondovi 2014. - 2020.

Gotovo 11 milijardi eura Republika Hrvatska je imala na raspolaganju u razdoblju od 2014. do 2020. kroz Europske strukturne i investicijske (ESI) fondove (8,5 milijardi eura - kohezijske politike, 2,2 milijarde eura - razvoj poljoprivrede, razvoj ribarstva i ruralni razvoj). ESI fondovi koriste se unutar strateškog okvira koji predstavlja skup raznih javnih politika koje objedinjuju ciljeve i smjernice za razvoj EU i svake njene pojedine članice. Strateški okvir EU u navedenom razdoblju sačinjavale su: kohezijska politika, pojedini sektorski javne politike, te strategija Europa 2020. U Republici Hrvatskoj, strateški okvir određen je posebnim Zakonom, uredbama, partnerskim sporazumom, operativnim programima i zajedničkim nacionalnim pravilima. Nacionalna strategija prema ESI fondovima utvrđena je partnerskim sporazumom, a njome je opisano kako će RH prići ispunjavanju strategije Europa 2020 kroz sredstava iz proračuna unije.

Učinkovitost provedbe i korištenja ESI fondova putem mjera i aktivnosti detaljno se opisuju i razrađuju u operativnim programima. U Republici Hrvatskoj donesena su četiri operativna programa, a njihove aktivnosti financiraju se iz pripadajućeg ESI fonda (poljoprivredni fond, fond ruralnog razvoja, fond regionalnog razvoja, fond pomorstva i ribarstva, socijalni fond, kohezijski fond).⁴⁷ Operativni programima detaljno se razrađuju i opisuju aktivnosti i mjere potrebne za kvalitetnu učinkovitost upravljanja ESI fondovima. Republika Hrvatska je izradila četiri operativna programa, a aktivnosti unutar svakog operativnog programa financiraju se iz odgovarajućeg ESI fonda⁴⁸.

⁴⁷ <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/> (11.05.2021.)

⁴⁸ <http://arhiva.strukturnifondovi.hr/eu-fondovi> (11.05.2021.)

5. PODUZETNIŠTVO U RH U VRIJEME PANDEMIJE COVID-a

U vrijeme pisanja ovog rada u cijelom svijetu vlada financijska neizvjesnost izazvana pandemijom Covida-19. Rizici su realnost poslovanja koje svi gospodarski subjekti moraju znati prihvatiti i s njima se nositi bez obzira s koje strane se problemi pojavljuju, pa bili oni uzrokovani i bolešću koja je napala cijelo čovječanstvo. Novi uvjeti poslovanja, ali i stil života općenito ili „novo normalno“ rizike je povećalo do nivoa na kojem rijetki pojedinci mogu funkcionirati u potpunosti samostalno.

Ekonomsko stanje u državi općenito gledano, pa tako i samo poduzetništvo poprilično je uzdrmano jer udar pandemije traje više od godinu dana, pa samim tim i mjere koje provodimo za suzbijanje pandemije Covid-a. Novonastale uvjete su osjetile sve djelatnosti, a posebno one ugostiteljsko-turističkog karaktera.

S obzirom na dugotrajnost krize i izloženost gospodarstva gubitcima, te prirodnim nepogodama (potresi) koje su Republiku Hrvatsku pogodile tijekom posljednjih godinu dana na izlaz iz ekonomskih nedaća možemo pozitivno gledati samo kroz vizuru članice EU, ni u kojem slučaju samostalno.

Na određen način to možemo iščitati iz neslužbenog privremenog okvira za mjere državne potpore s ciljem potpore gospodarstvu u pandemiji Covid-a⁴⁹, u kojem se između ostalog kaže kako gospodarstvo u Europskoj uniji ovisi o sinkroniziranoj gospodarskoj intervenciji svih njenih članica, kao i institucija same Unije, a sve s ciljem da bi se ublažile gotovo sigurno velike posljedice. Od mjera ograničavanja koje se provode u gotovo svim članicama, poput raznoranih zabrana socijalnih kontakata, kretanja i slično očekuje se skraćivanje trajanja epidemijološkog udara, ali kao nuspojavu imaju trenutačan negativni učinak na potražnju i ponudu u gotovo svim gospodarskim djelatnostima.

Osim izravnih posljedica na mobilnost i trgovinsku razmjenu, Pandemija Covid-19 uz direktan udar globalnu mobilnost i trgovinu udara i na mala, srednja i velika poduzeća u svim sektorima poslovanja. Posljedice se ne ograničavaju na pojedine države zasebno, već narušavaju gospodarstvo Unije kao jedinku. Manjak likvidnosti zasigurno će zadesiti sve vrste poduzeća, a posebice mala i srednja zbog novonastalih izvanrednih okolnosti, što kratkoročno i srednjoročno djeluje na gospodarsko stanje i potpuno zdravih poduzeća, kao i na zaposlenike istih, dok dugoročno može uvjetovati i njihov opstanak. Ublažavanje posljedica uvelike ovisi

⁴⁹ https://ec.europa.eu/competition/state_aid/what_is_new/TF_consolidated_version_as_amended_3_april_2020_hr.pdf (11.05.2021.)

o bankarsko-financijskom sektoru koji održava prtok kredita u gospodarstvo, jer ukoliko dođe do ograničavanja kredita, aktivnosti unutar gospodarstva naglo će usporiti, a ponegdje i zaustaviti jer se neće moći plaćati dobavljače i zaposlenike. Od strane članica EU nužno je poduzimanje mjera za poticanje kreditnih institucija na kontinuiranu ulogu i nastavak podupiranja gospodarskih aktivnosti u Uniji.

Instrumentom za oporavak i otpornost EU osigurava 672,5 milijardi eura za zajmove i bespovratna sredstva, koja će poslužiti kao potpora raznim reformama i ulaganjima u državama članicama. Navedenim instrumentom nastoji se ublažiti ekonomski i socijalni utjecaj pandemije Covid-a s ciljem očuvanja europskog gospodarstva⁵⁰.

5.1. POTPORE PODUZETNIŠTVU U VRIJEME PANDEMIJE COVID-a

Kao što je već navedeno pandemija bolesti COVID-19 ostavlja ogromne negativne posljedice na cjelokupno gospodarstvo, te direktno utječe na poslovanje poduzetnika. Vlade diljem svijeta, pa tako i Republike Hrvatske primorane su na svakodnevno donošenje mjera sa samo jednom svrhom i to očuvanja gospodarskih aktivnosti, kako ne bi došlo do gašenja tvrtki i gubitaka radnih mjesta u novonastalim situacijama. Iz palete mjera koje su poduzete ili će se poduzeti od strane Vlade kao najznačajniju valja izdvojiti onu mjeru koja se odnosi na pružanje potpora za očuvanje radnih mjesta u vidu financijske pomoći.

U cilju podrške gospodarstvima članica Europske unije, Europska komisija prihvatila je Privremeni okvir za mjere državnih potpora u aktualnoj pandemiji. Privremeni okvir prihvaćen je 19. ožujka 2020., no s obzirom na razvoj situacije doživio je pet izmjena, od kojih je posljednja bila 28. siječnja 2021. Prema posljednjoj izmjeni Privremenog okvira državne potpore prolongirane su do 31. prosinca 2021. Privremenim Okvirom propisan je niz državnih potpora poduzetnicima pogođenim pandemijom Covida-19 unutar članica Europske unije, a koje dodjeljuju njihove Vlade.

Potpore poduzetnicima regulirane Privremenim okvirom Europske komisije:

- potpore u ukupnom iznosu do 1.800.000 eura po poduzetniku
- potpore u obliku jamstva na zajmove potpore i u obliku subvencioniranih kamatnih stopa

⁵⁰ <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/koncesije-i-drzavne-potpore/drzavne-potpore/drzavne-potpore-i-plan-oporavka-i-otpornosti/3141> (13.05.2021.)

- potpore u obliku jamstva i zajmova preko kreditnih institucija ili drugih financijskih posrednika
- kratkoročno osiguranje kredita
- potpore za istraživanje i razvoj u području bolesti Covid-19 u obliku izravnih bespovratnih sredstava
- potpore za ulaganje u izgradnju ili nadogradnju infrastruktura za ispitivanje i za unapređenje procesa s laboratorijske na proizvodnju razinu
- potpore za ulaganja u proizvodnju proizvoda bitnih za suzbijanje širenja bolesti Covid-19
- potpore u obliku odgoda plaćanja poreza i/ili doprinosa za socijalno osiguranje
- potpore u obliku subvencija za plaće zaposlenika ili dohotku samozaposlenih osoba koji je ekvivalentan plaći
- mjere dokapitalizacije za nefinancijske poduzetnike
- potpora u obliku potpore za nepokrivene fiksne troškove

Potpore za očuvanje radnih mjesta

Vlada Republike Hrvatske u trenutku kad je se pandemija nezaustavljivo krenula širiti, a očito je bilo da joj se ne vidi skori kraj donijela je odluku o korištenju mjera izravne pomoći poslodavcima s ciljem očuvanja radnih mjesta. Mjere pomoći koje su poduzete, a provode se putem Zavoda za zapošljavanje odnose se na:

- mikropoduzetnike
- poslodavce iz taksativno određenih djelatnosti
- poslodavce organizirane za zapošljavanje osoba s invaliditetom
- poslodavce koji upošljavaju 10 i više radnika

Mjere predstavljaju direktnu pomoć poslodavcima, konkretno za plaće djelatnika, ali također ih mogu ostvariti samozaposlene osobe ukoliko su ispoštovale propisane uvjete. Financijska pomoć je propisana mogućim korisnicima kroz uvjete i postupak kako se ostvaruju prava, a definirani su radnici koji potporu mogu ostvariti, maksimalni iznos isplate pomoći radnicima, te obveze poslodavaca koji ostvaruju direktnu financijsku intervenciju države.

6. ZAKLJUČAK

U ovom radu je ukratko ukazano na probleme koji tište hrvatsko poduzetništvo i to kroz konstataciju da smo država s nedostatkom poduzetničke tradicije pa tako i bez poduzetničkih znanja i iskustva. Upravo ta konstatacija, točnije onaj dio bez iskustva i poduzetničke tradicije mi daje argument da smo država s ekonomskim potencijalom. Malo pomalo vidljivo je da institucije države ne samo usko povezane s ekonomijom postaju stabilne i počinju djelovati sukladno pravilima, pa i sami poduzetnici mijenjaju pristup poslovanju stjecajući povjerenje u sustav.

Republika Hrvatska, kao članica EU posjeduje definiranu poduzetničku infrastrukturu koja predstavlja zakonske propise, ustanove i sredstva kojima je glavna svrha pomaganje u rastu i razvoju lokalne zajednice, pa na taj način i države. Da bi poduzetništvo napredovalo, a uz njega automatizmom i gospodarstvo osim ulaganja samog rada, truda i znanja nužno je pojačati i poboljšati podršku s nacionalne razine i to u vidu raznih vrsta potpora.

U radu je kao ključna prepreka poduzetnicima u Republici Hrvatskoj prepoznat financijski aspekt ulaska u poduzetnički pothvat. Poduzetnici su se nekad najčešće financirali putem kredita i zajmova koje su samostalno ugovarali, dok im je u današnje vrijeme dostupno financiranje putem potpora i poticaja od strane države, državnih institucija i Europske unije, što im je najčešće dostatno za ostvarivanje vlastitih projekata. Upravo navedeno uz spoznaju kako je poduzetništvo zamašnjak suvremenog društva dovodi do zaključka kako je za Republiku Hrvatsku od izuzetne važnosti ispravno funkcioniranje sustava potpora poduzetničkih aktivnosti, jer se na taj način povećava zaposlenost, ali i osigurava tržišna konkurentnost cjelokupnog gospodarstva.

Najbolji primjer značaja potpora vidljiv je upravo danas u vrijeme aktualne pandemije korona virusa potpomognute prirodnim nepogodama gdje je Vlada Republike Hrvatske u suradnji s Europskom komisijom kroz svoje potporne institucije uspjela održati gospodarstvo koliko je to moguće stabilnim.

Novonastala situacija dodatno otvara oči i ukazuju koliko je poduzetništvo stvarni temelj suvremene ekonomije i glavni generator svakog nacionalnog gospodarstva, jer uključeno je u svaku ljudsku djelatnost te osim ekonomskih, država ima i društvenih koristi od poduzetništva. Ukoliko poduzetništvo stane, staje cijelo gospodarstvo i zato ga je nužno poticati i raditi na njegovu napredovanju.

POPIS LITERATURE

1. Buble, M. i Kružić, D. (2006) Poduzetništvo - realnost sadašnjosti i izazov budućnosti, RriF, Zagreb
2. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020.
3. Hunjet, A. (2013) Poduzetničko obrazovanje temeljeno na društvenoj odgovornosti, „Učenje za poduzetništvo“, Znanstveni časopis ICEL3 konferencije 1/2013
4. Kolaković, M., (2006) Poduzetništvo u ekonomiji znanja, Zagreb: Sinergija Poduzetništvo
5. Rajsman, M., Petričević, N. i Marjanović, V. (2013) Članak: Razvoj malog gospodarstva u Republici Hrvatskoj, Ekonomski vjesnik
6. Siropolis, N. C. (1995) Menadžment malog poduzeća, Zagreb: Mate
7. Škrtić, M. i Mikić, M. (2011) Poduzetništvo, Zagreb: Sinergija Poduzetništvo
8. Škrtić, M. (2006) Poduzetništvo, Zagreb: Sinergija Poduzetništvo
9. Šošić, H. (1995) Poduzetništvo, Zagreb: Birotehnika
10. Vidučić, Lj., Ramljak, B. Ćurak, M., Sorić, I., Rimac, A., Pervan, I., Brčić, G. Baran i D., Zorić, M. (2005.): Mala i srednja poduzeća, Ekonomski fakultet Split
11. Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture, Narodne novine br. NN 93/13, 114/13, 41/14 i 57/18.
12. <https://alphacapitalis.com/>
13. <http://arhiva.strukturnifondovi.hr/>
14. <https://www.cepor.hr/>
15. <https://ec.europa.eu/>
16. <http://europski-fondovi.eu/>
17. <https://gov.hr/moja-uprava/>
18. <https://hamagbicro.hr/>
19. <https://hbor.hr/>

20. <https://hgk.hr/>
21. <https://hok.hr/>
22. <https://mfin.gov.hr/>
23. <https://mingor.gov.hr/>
24. <https://narodne-novine.nn.hr/>
25. <https://optimusconsulting.eu>
26. <https://strukturnifondovi.hr/>
27. <https://vlada.gov.hr/>

POPIS SLIKA

Slika 1. Tri oblika poduzetništva (Stranica 5.)

Slika 2. Benedikt Kotruljević (Stranica 6.)

Slika 3. Adam Smith (Stranica 6.)

Slika 4. Marketinško okruženje (Stranica 13.)

Slika 5. Poduzetnička infrastruktura u Republici Hrvatskoj (Stranica 19.)